

stöd och uppskattning.

Han upplever att kolleger i Stockholmsregionen, Västra Götalandsregionen och Skåne är mer betänksamma när det gäller att öppet kritisera arbetsgivaren än kolleger i övriga Sverige. De tre regionerna verkar ha »extremt mycket problem«, enligt Skogman. Det de tre har gemensamt med Östergötland är att de försöker effektivisera genom att skapa jätteorganisationer, men i stället blir det »påtagligt ineffektivare«, menar han.

En av cheferna som kritiserades av JO, Per-Otto Olsson, har relativt nyligen blivit divisionschef i Västmanland, se ruta och LT nr 22/2007.

– Det förvånar mig inte ett dugg. Tvärtom tror jag detta har varit en merit för honom. Han har meriterat sig som en handlingskraftig man som genomdriver politiska beslut.

Elisabet Ohlin

Landstingschefer ska kunna straffas för repressalier

En landstingsföreträdare som bryter mot repressalieförbudet kan, till mångas förvåning, inte straffas för det idag. Men en lagändring väntas.

Det är ovanligt med JO-anmälningar som rör yttrandefrihet inom

sjukvården, enligt JO Kerstin André. Roger Skogmans fall (Dnr 1014-2005) är det enda som hon kan påminna sig från senare tid. I hans fall kunde

En förvaltningschef i Ulricehamn åtalades för tjänstefel efter att ha varnat en anställd som medverkat i TV. Men åtalet ogillades. Chefens beslut om disciplinpåföljd utgjorde nämligen inte myndighetsutövning, eftersom villkoren för anställda i kommuner och landsting regleras i kollektivavtal. Fallet har lett till att lagarna nu ses över.

JO inte gå längre i sin kritik än som gjordes, säger hon.

Straffansvar vid brott mot repressalieförbud saknas dessutom när de drabbade är

anställda i kommun och landsting.

I Tryckfrihetsförordningen (TF) och Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) finns straffansvar för den som bryter mot efterforskningsförbudet. Det gäller därmed

även för till exempel landstingschefer.

– Men det finns ingen motsvarande bestämmelse i Tryckfrihetsförordningen

YTTRANDEFRIHET

och Yttrandefrihetsgrundlagen för den som åsidosätter repressalieförbudet, säger Kerstin André.

Visserligen kan brott mot repressalieförbudet i princip vara tjänstefel, som är ett brottsbalksbrott med fängelse i straffskalan, men förutsättningen för att döma någon för det är att brottet har skett vid myndighetsutövning.

– Och oftast är det inte myndighetsutövning när det gäller de egna anställda. Vi har fäst uppmärksamhet på frågan, och frågan om sanktionsmöjligheter är föremål för utredning inom Justitiedepartementet, säger Kerstin André.

Det är Tryck- och yttrandefrihetsberedningen (dir 2003: 58) som har fått frågan på sitt bord.

Bakgrunden är följande: För två år sedan åtalade Justitiekanslern en förvaltningschef i

Ulricehamn för tjänstefel. Chefen hade utdelat en varning till en anställd som hade medverkat i ett TV-program. Men Borås tingsrätt ogillade åtalet. Chefens beslut om disciplinpåföljd utgjorde nämligen inte myndighetsutövning, eftersom villkoren för anställda i kommuner och landsting numera regleras i kollektivavtal.

En disciplinåtgärd som ges med stöd av kollektivavtal räknas inte som myndighetsutövning. För statligt anställda gäller Lagen om offentlig anställning. Det innebär att chefer för statligt anställda kan straffas, medan kommunala företrädare som bryter mot repressalieförbudet undgår straffansvar.

– En effekt som ingen hade tänkt på, säger Kerstin Bröms Lumpus, ämnessakkunnig på Justitiedepartementet.

I en promemoria beskrev Justitiekanslern saken för departementet, och problemet tas särskilt upp i Tryck- och yttrandefrihetsberedningens tilläggsdirektiv i juni i år.

Enligt tilläggsdirektivet ska beredningen inte bara lämna förslag på reglering som gör att repressalier som drabbar landstings- och kommunanställda blir straffbara. Beredningen ska även lämna förslag som gör brott mot efterforskningsförbudet och repressalieförbudet straffbart även inom kommunala och landstingsägda bolag. Det är det inte i dag.

Inte ens själva förbuden mot efterforskning och repressalier gällde tidigare inom kommunala och landstingsägda bolag. Men för bara ett drygt år sedan ändrades

Sekretesslagen. En ändring i själva grundlagen hade tagit längre tid. Enligt en ny paragraf, 1:9a, i Sekretesslagen gäller TFs och YGLs efterforsknings- och repressalieförbud även gentemot anställda i kommunala och landstingsägda bolag sedan 1 juli 2006. Däremot följde inte straffsanktionerna som är kopplade till dessa brott med i den utvidgade lagstiftningen. Men Tryck- och yttrandefrihetsberedningen ska lämna förslag som ska ändra även på detta.

Förslagen om straffsanktioner skulle egentligen ha presenterats senast den 20 december i år, men eftersom beredningens ordförande Göran Regner avled i somras blir det förmodligen uppskjutet, enligt Kerstin Bröms Lumpus.

Privatanställda berörs dock inte alls av förslagen.

Elisabet Ohlin